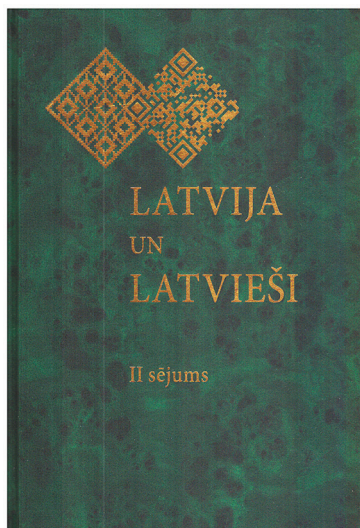
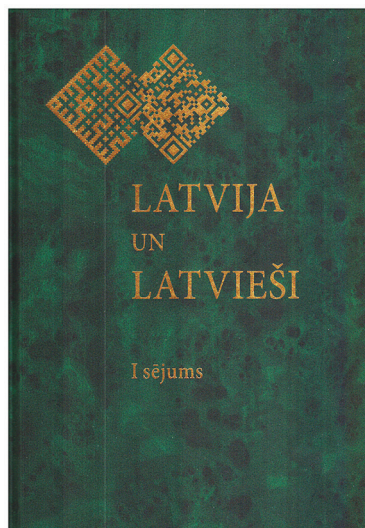

PAR LATVIEŠIEM UN PAR LATVIJU

Latvija un latvieši.

Rīga: Latvijas Zinātņu akadēmija, 2018.

Divi sējumi.

864 un 736 lpp.

Latvijas simtgades gaidu laikā ir tikai dabiski, ja sabiedrība uzzina par lieliem pabeigtiem darbiem, kas tā vai citādi nes Latvijas vārdu. Rudens notikumu lielāko ažiotažu radīja jaunais Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) veidotais Nacionālās enciklopēdijas sējums. Tas ierobežoti bija nopērkams dažās grāmatnīcās, bet kaut kad paredzamā nākotnē būšot arī brīvi pieejams internetā. Mazāku publikas ievēribu guvis, bet iespējami saturiski līdzsvarotāks ir nenoliedzami enciklopēdiski virzītais Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) paspārnē tapušais divsējumu rakstu krājums “Latvija un latvieši”. Šī ir tā reize, kad vērts pieminēt izdevuma iespaidīgo apjomu, jo tas piedāvā 1600 lappuses visdažādāko ar Latviju saistītu informāciju. Krājumu veidojusi prominenta redkolēģija — LZA akadēmiķi Jānis Stradiņš, Viktors Hausmanis, Ilga Jansone, Tālav Jundzis, Maija Kūle, Ojārs Spārītis, Guntis Zemītis un korespondētājloceklis Andrejs Vasks, piesaistot ne

mazāk cienījamus un Latvijā labi pazīstamus autorus. Raksti izkārtoti četrās nodaļās: “Latvija un latvieši mūsdienu pasaulē”, “Latvijas kultūra (mūsdienās ar atskatu vēsturē)” (1. sējums), “Latvieši no senlaikiem līdz valsts izveidošanai” un “Latvieši un Latvijas valsts” (2. sējums). Kā redzams, nodaļu tvērumi ir ārkārtīgi plaši. Par jebkuru no tām varētu sagatavot izvērstu vairāksējumu izdevumu sēriju, arī tad nespējot aptvert pilnīgi visu izpētes materiāla plašumu. Statistikas cienītājiem vērts pieminēt, ka jaunajā krājumā iekļauti 44 raksti, kurus radījuši 49 autori, tos visus pieminēt šajā rakstā neļauj tā apjoms. Krājumos atrodams plašs personu rādītājs un krāsains ilustratīvais materiāls (kartes, grafiki, tabulas, attēli, reprodukcijas).

Otrais mēģinājums

Taisnības labad, pirmoreiz par “Latviju un latviešiem” sabiedrība uzzināja 2014. gadā, kad LZA laida klajā krājumu

“Latvieši un Latvija” sarkanbrūnos vākos un četros sējumos. Ja ne vāku krāsas atšķirības un vietām mainītie jēdzieni nosaukumā, izdevuma dizains ir visnotaļ līdzīgs (abus veidojusi Ināra Jēgere), un vienkāršais lasītājs diez vai pamanīs kādu būtisku atšķirību starp toreizējo un tagadējo izdevumu — viens stils, līdzīgas tēmas un autoru kolektīvs. Publikas interese par “Latviešiem un Latviju” bija diezgan liela. Izdevumu pirka. Par to runāja. To nominēja Latvijas sabiedriskās televīzijas gada balvai “Kilograms kultūras”. Tomēr daļēji jāpiekrīt Kasparam Zellim, kurš 2015. gadā žurnālā *LZA Vēstis* rakstīja: “Protams, ka šāda apjoma darbam, manuprāt, būtu jāizsauc vēl vairāk refleksiju, tomēr, šķiet, Latvijas akadēmiskās aprindas ir tendētas vairāk reflektēt pie kafijas tasītes vai alus kausa, nekā uzrakstīt savas pārdomas, vērtējumus un redzējumus.”*

Recenzēšanas kultūra Latvijā nav pārāk augsta, vētrains debātes izdevums neizraisīja. Bija gan objektīva kritika, gan uzslavas, gan Latvijas parastā nelaieme — aizvainoti žults lējēji, kas pēc kaujas, kurā paši nepiedalījās, visu zināja labāk. Kā problēma toreiz tika piesaukta gan rakstu neviendabība, gan tajās pamanītās kļūdas, gan izplūdušā koncepcija. Tā visticamāk veidotāju galvās šķita skaidra kā diena, vien realizācijā, saduroties ar objektīvām un subjektīvām grūtībām, papeldēja uz vienu vai otru pusi, bet ne jau tādā amplitūdā, lai par to vajadzētu plēst matus.

Ļoti svarīgi piezīmēt, ka krājuma “Latvieši un Latvija” veidošana un izdošana sakrita ar pirmajām vēra ņemamajām runām par nacionālās enciklopēdijas veidošanas plāniem Latvijas Nacionālajā bibliotēkā un ilūziju laiku, ka elektroniskās grāmatas teju, teju izskaidrīšot drukātos izdevumus. 2018. gada nogalē situācija pasaules grāmatniecībā ir ievērojami mainījusies. To labi var vērot pasaules lielajos grāmatniecības notikumos — Frankfurtes

Starptautiskajā grāmatu tirgū un Starptautiskajā Londonas grāmatu tirgū. Prognoze, ka elektroniskās grāmatas pilnībā izskaidrīs drukātās grāmatas, ir pilnībā izgāzusies. Pat tādi nozares speciālie izdevumi kā *The Bookseller* ir nākuši klajā ar skaļiem paziņojumiem par elektroniskās grāmatas laikmeta beigām un nāvi. Latvijā elektroniskās grāmatas nav iekarojušas kaut cik vēra ņemamu tirgus daļu, neraugoties uz to, ka tās pircējam ir krietni lētākas par papīra izdevumiem. Gluži tāpat nebūtībā ir aizgājusi ar elektronisko grāmatu saistītā potenciālā nākotnes lasīšanas tehnoloģija — planšetdatori. Ja ap 2013.–2015. gadu bija modē runāt — kam šādi klasiski akadēmiski enciklopēdijveida izdevumi un rakstu krājumi vispār būs vajadzīgi, jo viss taču virzoties uz internetu, tad 2018. gadā neviens nopietns speciālists par to vairs nerunā. Ideja izdot grāmatas formātā reprezentatīvu enciklopēdisku rakstu krājumu tāpēc vairs nešķiet nedz aplama, nedz nemoderna. Vēl vairāk, ja 2018. gada martā Starptautiskajā Londonas grāmatu tirgū Latvijas kā vienas no trīs viesvalstu (kopā ar Lietuvu un Igauniju) centrālajā stendā atastos “Latvijas un latviešu” izdevums angļu valodā, tas pavisam noteikti raisītu britu grāmatu speciālistu (izdevēju, tirgotāju) interesi. Līdzīga izdevuma meklējumos Latvijas Grāmatizdevēju asociācija pat sludināja vairākus konkursus, tomēr cerētie latviešu enciklopēdisti tajos nepieteicās. Vērtējot “Latviju un latviešus”, ir svarīgi atgādināt “Latviešu un Latvijas” radīšanas laika gūtās mācības, lai spriedumos atkārtoti nekāptu uz tiem pašiem grābekļiem, kas balstījās optimistiskās prognozēs, kuru nākotni diez vai spētu paredzēt visi pasaules superdatori un antīkās pasaules pravieši kopā ņemti.

Kopumā 2018. gadā izdots, zaļos vākos ietērptais divsējumu “Latvijas un latviešu” izdevums ir jāvērtē par ko vairāk nekā tikai vienkāršu “Latviešu un Latvijas” izdevuma uzlaboto modeli. Tas sper soli uz priekšu, turpina iesāktu darbu un tiecas to pacelt jaunā

* Zellis K. Latvija un latvieši. *LZA Vēstis*, 2015, 69 (5./6.), 111. lpp.

pakāpē. Tā ir normāla mūsdienu pasaules enciklopēdisku izdevumu prakse — laiku pa laikam atgriezties pie iepriekš paveiktā un papildināt to, tādējādi saprotot kaut ko vairāk par mehānisku kļūdu un nepilnību novēršanu vecajos tekstos. Nekādas neveiksmes toreiz nebija, ir divi noderīgi izdevumi — viens otru papildinoši izdevumi, kas varbūt nav ideāli, tomēr domājoši cilvēki pratis izmantot abus. Ja salīdzinām abus krājumus, tad jāuzsver, ka jaunais izdevums nedublē veco un ir līdzsvarotāks. Pirmajā acu uzmetienā šķiet, ka tajā ir, piemēram, mazāk rakstu par vēsturi, tomēr tas ir izkārtojuma krietni enciklopēdiskāks, kompaktāks un pārdomātāk veidots. Ja “Latvieši un Latvija” ir klasisks akadēmisku rakstu krājums ar virsotnēm, ielejām un modes pētījumiem, tad “Latvija un latvieši” tiecas enciklopēdijas virzienā.

Izdevuma mērķauditorija

Iespējams, ka viena no neatrisinātajām problēmām, kas iet līdzī no pirmā krājuma klajā nākšanas brīža, ir izdevuma sākotnējais uzstādījums: radīt gudru grāmatu, ko tulkot angļu valodā un, iespējams, vēl kādā no lielajām valodām, lai varētu augstā līmenī reprezentēt valsti. Domāju, ka tādā ziņā gan visi lielgabali ir šāvuši garām, jo šādi rakstu apkopojumi ar gariem dažādu autoru tekstiem nekad nevar būt reprezentatīvi, tiem primāri ir jākalpo nodokļu maksātājiem un savai valstij kā nozīmīgam izziņas avotam. Latvijas, Eiropā maz pazītas Baltijas valsts popularizācijai, kā to saprot plašākā nozīmē, drīzāk noderētu parocīgu izmēru viena sējuma izdevums ar virsrakstu “1000 zinātnisku un nezinātnisku faktu, ko neviens nezina par Latviju un latviešiem” un krietni vien atraktīvāks, pāris autoru sakompilēts, kompaktāks materiāls.

Lai piedod cienījamie akadēmiķi — viņu teksti ir pārāk nopietni, gari un diemžēl vienkāršam lasītājam arī pārāk garlaicīgi uzrakstīti, lai spētu radīt atraktivitāti un intrigu. Arī “Latvija un latvieši” nekad nebūs populāri

reprezentatīvs izdevums ārzemniekiem. Iz-tulkots angļiski, krieviski vai vēl kādā citā lielo tautu valodā, tas, nonākot attiecīgās bibliotēkās, var galvenokārt kalpot par enciklopēdisku izziņas avotu šo valstu iedzīvotājiem, aizpildot to informatīvo tukšumu, kāds ar retiem izņēmumiem šai ziņā valda globālajā timeklī. Tāpat tas nekad nebūs izdevums tiem, kas visu paši zina labāk. Bet vai tas ir slikti? Izdevuma mērķauditorija ir tie, kuri nezina. Šī mērķauditorija Latvijā atjaunojas ar katru jaundzimšo un paplašinās ar katru nodzīvotu gadu, tāpat kā automātiski sašaurinās tā mērķauditorija, kas visu zina. No šāda viedokļa “Latvijai un latviešiem” ir cienījamas perspektīvas ilgtermiņā. Šis pirmām kārtām ir skolu, augstskolu un privāto bibliotēku izdevums. Grāmatas vērtība augs ar katru gadu. Un veiksminieki būs tie, kuru plauktā tā glabāsies. Viņi daudz nebēdās, ka šajos izdevumos, kā jau tas pienākas jebkurai enciklopēdiskam izdevumam, ir atrodamas faktu kļūdas, palikuši nepieņemti kādi svarīgi notikumi vai personības, galvenais, ka grāmata būs, jo tā ir liecība par laikmetu. Un tieši ar šādām ambīcijām ir vērts darbu turpināt.

Kas lācītim vēderā

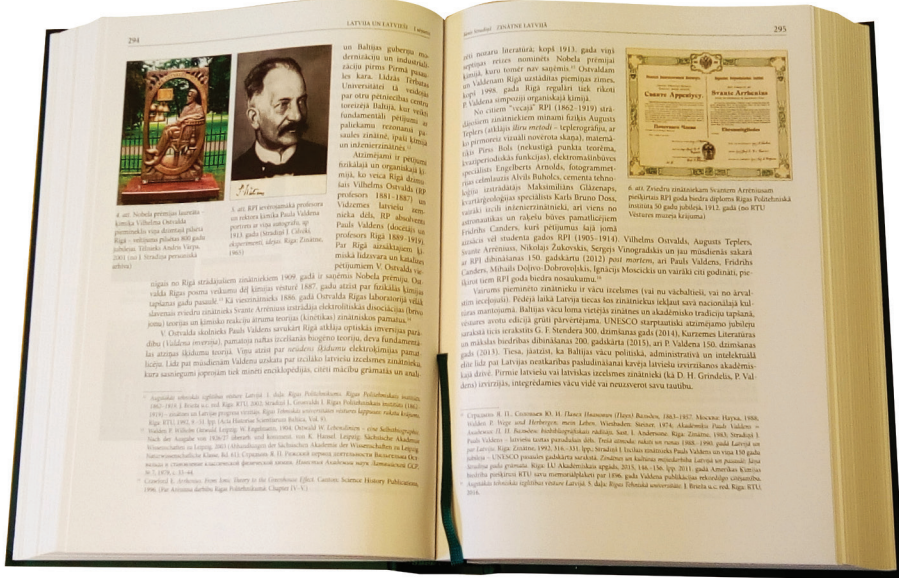
Šo rindu autors nevar objektīvi izvērtēt vi-sus enciklopēdisko sējumu tekstus, jo tie ir veltīti visai dažādām nozarēm. No vienkārša lasītāja pozīcijas nozīmīgs raksts “Latvijas kultūrainava”, šķiet, izdevies Mārai un Jurim Urtāniem. Teksts labi turpina akadēmiķa Saulveža Cimermaņa koptos kultūrainavas pētījumus Latvijas Zinātņu akadēmijā, kas bija aktuāli pēc 2000. gada. Rakstā veiksmīgi iekomponēts fotomateriāls, kas fiksē Latvijas ainavu dažādos novados un izpausmēs. Stratēģiski ir ļoti svarīgi, ka izdevumu pēc akadēmiķa Jāņa Stradiņa priekšvārda sāk Latvijas eksprezidentes Vairas Viķes-Freibergas pētījums “Latvija un latvieši — globalizācijas laika eiropieši”, kas nav kāds formāls atva-ļināta politika biroja radīts uzsaukums, bet

visai cienijams erudīts teksts un rosina domāt par Latvijas vietu mūsdienu Eiropā. Šāda teksta pietrūka “Latviešu un Latvijas” sējumiem, tas acīmredzot īpaši radīts “Latvijai un latviešiem”, kas liecina, ka izdevuma veidotāji rūpējušies par izdevuma prestiža celšanu. Pieminešanas vērti būtu vēl vairāku pētnieku raksti, tomēr tos objektīvi var vērtēt attiecīgo nozaru speciālisti.

Šo rindu autors vairāk pievērsās tai izdevuma daļai, ar ko strādā un saskaras savā ikdienas darbā, proti, kultūrai veltītajiem tekstiem, kas lasāmi “Latvijas un latviešu” 1. sējuma 2. nodaļā “Latvijas kultūra (mūsdienās ar atskatu vēsturē)”. Riskēšu apgalvot, ka šajā kontekstā “Latvijas un latviešu” galvenā problēma, ja tādu jāuzrāda, ir uzstādījums visu sākt no Ādama un levas laikiem. Manuprāt, nodaļas nosaukumā vajadzēja droši izņemt iekavās liktos vārdus “ar atskatu vēsturē”, jo šāda koncepcija autorus ir skubinājusi veikt neiespējamo — izstāstīt visu, kas tik ierobežotā telpā objektīvi nav iespējams. Jāmin arī tas, ka “Latviešos un Latvijā” tam būtībā jau ir veltīts gandrīz viss 4. sējums

“Latvijas kultūra, izglītība, zinātne”. Situācijā, kad tik daudz paveikts, būtu noderīgs radikālāks griezumš un šaurāks dalījums, lai atbrīvotu vietu jaunāko laiku informācijai.

Tā, piemēram, “Latvijā un latviešos” jomas nezinātajam tik ļoti noderīgais Arnolda Klotiņa raksts “Latviešu mūzika pasaulē” virsrakstā dod cerības iegūt jaunu informāciju par mūsdienu pasaules mēroga latviešu mūzikas zvaižņu gaitām pasaules vadošos opernamos un koncertzālēs. (Latvijā taču ir šo mākslinieku uzticami līdzjutēji, kas krāj un vāc jebkādas informācijas driskas par viņu miluļu panākumiem, bet šeit raksta nosaukums un krājuma statuss viņiem sola teju vai enciklopēdiska rakstura informācijas gūšanas perspektīvu.) Tomēr pirmās 27 raksta lappuses ir veltītas, lai no “pasaules radīšanas”, ko šajā gadījumā reprezentē kogle un Riharda Vāgnera Rīgas posms, tiktu līdz paplašinātai rindkopai par padomju laika popmūziku un Raimonu Paulu. Tikai pēc tam atlikušās 11 lappuses veltītas jaunākajam laikam, t.i., latviešu mūziķiem pasaulē, kaut tas ir apjoms, kurā visu pateikt nav iespējams.

4. att. Nobela prēmijas laureāts Lemis Vilhelms Ostvalds (1853–1933) un viņa darbs "Latvijas un latviešu" 1. sējuma 2. nodaļā "Latvijas kultūra (mūsdienās ar atskatu vēsturē)".

1909. gada 1. oktobrī Ostvalds izdeva darbu "Latvijas un latviešu" 1. sējuma 2. nodaļā "Latvijas kultūra (mūsdienās ar atskatu vēsturē)". Darbā Ostvalds analizē Latvijas kultūras attīstību 19. un 20. gadsimtos, īpaši vēršot uzmanību uz latviešu tautas kultūras attīstību un tās ietekmi uz Eiropas kultūru.

1. Ostvalds, L. "Latvijas un latviešu" 1. sējuma 2. nodaļā "Latvijas kultūra (mūsdienās ar atskatu vēsturē)". Rīga: Latvijas Universitātes izdevniecība, 1909. g.

5. att. Ostvalda darba "Latvijas un latviešu" 1. sējuma 2. nodaļā "Latvijas kultūra (mūsdienās ar atskatu vēsturē)" kopija.

1911. gada 1. oktobrī Ostvalds izdeva darbu "Latvijas un latviešu" 1. sējuma 2. nodaļā "Latvijas kultūra (mūsdienās ar atskatu vēsturē)". Darbā Ostvalds analizē Latvijas kultūras attīstību 19. un 20. gadsimtos, īpaši vēršot uzmanību uz latviešu tautas kultūras attīstību un tās ietekmi uz Eiropas kultūru.

1. Ostvalds, L. "Latvijas un latviešu" 1. sējuma 2. nodaļā "Latvijas kultūra (mūsdienās ar atskatu vēsturē)". Rīga: Latvijas Universitātes izdevniecība, 1911. g.

Jāuzsver, ka autora erudīcija un prasme to visu salikt kopā ir apbrīnojama. Ja kādam vajag īsu un kompetentu ieskatu latviešu mūzikas vēsturē, "Latviešu mūzika pasaulē" ir pirmais, kas jāizlasa. Tomēr spožākā lappuse atjaunotajā Latvijas vēsturē — latviešu mūziķu starptautiskie panākumi, būtībā mūsdienu Latvijas nacionālais lepnums atspoguļots ļoti saspiesti, paplašināta fakta konstatācijas līmenī. Protams, ka rakstā, nav vērts meklēt arī atbildes uz jautājumiem par to, kas tad ir radījis šo latviešu izpildītājmākslinieku fenomenu — netiek aplūkota ne mūzikas izglītības sistēma, ne izcilie vokālie pedagogi, ne arī dažkārt par avantūrisku dēvētais Andreja Žagara laiks operā, kurš kā direktors bija apveltīts ar fenomenālu intuīciju un drosmīgi deva jaunajiem talantiem iespēju. Tomēr, vai autors vainīgs pie tā, ka jāpiemin Vāgners? Un arī Raimonds Pauls — vieglajai mūzikai veltītā nepilnā lappuse šajā rakstā ir tik neobligāta, turklāt par to, lai arī kompakti, bet plašāk rakstījusi Daiga Mazvērsīte rakstā par Latvijas mūziķiem pasaulē "Latviešu un Latvijas" 4. sējumā. Kāpēc dublēt? (Interesanti, ka abos izdevumos, runājot par starptautiskiem panākumiem, ir "izkritusi" soprāns Natālija Krēsliņa.) Šis laikam kopumā ir tas gadījums, par kuru lieliski pateicis rakstnieks Vladis Spāre sava romāna nosaukumā "Tu nevari dabūt visu, ko gribi". Īpaši, ja runa ir par vienu rakstu.

Līdzīga situācija vērojama Anitas Rožkalnes pētījumā "Latviešu literatūras devums pasaules kultūrā". Arī tajā autore demonstrē prasmi salikt vienviet neiedomājami plašu informācijas apjomu, kas īsti pat neatbilst raksta virsraksta formulējumam. Ja Klotiņa rakstā vismaz ir Vāgners, tad šeit mums 21. gadsimtā atgādina visu aizmirsto Ķikuļu Jēkabu, kuru nezina un arī turpmāk nezinās gandrīz neviens. Ja runājam par latviešu literatūras devumu pasaulē, raksta lielāko daļu autore mierīgi varēja veltīt Astrīdei un Ivaram Ivaskiem. Tas būtu faktos pamatots pētniecisks jaunpienesums, jo vairāk tāpēc,

ka Anita Rožkalne ir labākā šīs tēmas pārzinātāja Latvijā. Izcelt plašāk Ivasku ģimenes veikumu būtu tikai korekti, tāpēc ka Ivasku pāra padarītais literatūrā Latvijā ir daudz par maz godāts. Kritizēt autori tomēr nebūtu korekti, jo kopumā viņas raksts pēc literatūrai un grāmatniecībai veltītajiem Paula Daijas, Evas Eglājas-Kristsones, Ievas E. Kalniņas un Viestura Zandera tekstiem "Latviešu un Latvijas" 4. sējumā nāk ar savu redzējumu un papildina iepriekšējos rakstītājus, nevis tiecas tos citēt vai atkārtot. Savā ziņā likteņa ironija ir arī tas, ka jau pēc šī raksta uzrakstīšanas grāmatniecības nozarē ir noticis apvērsums. Tas Latvijai devis apmēram simt jaunu citās valodās izdotu latviešu autoru grāmatu, kas pēdējos pāris gados publicētas visos kontinentos, izņemot Antarktīdu un Austrāliju. Tas nozīmē, ka jau šodien LZA droši var pasūtīt autorei jaunu rakstu, pētāmā materiāla ir daudz un tas jāķer, kamēr pieejams, jo lielākā informācijas daļa atrodas informatīvi īsmūžīgās interneta vietnēs, kas var izgaist tāpat kā pazuda Latvijas Literatūras centra datubāzes vietnē www.literature.lv. Ar to arī pozitīvā ziņā atšķiras viss LZA izdevums un Anitas Rožkalnes raksts — atšķirībā no interneta nekādi iekšēji satricinājumi nevar izslēgt grāmatu vai uz papīra publicētu pētījumu.

Līdzīgi var sacīt par vecmeistara akadēmiķa Viktora Hausmaņa veikumu rakstā "Latvijas teātris Eiropas kontekstā". Pētnieka erudīcija un zināšanas ir fenomenālas. Diezin vai tik nelielā materiālā vispār iespējams salikt vēl vairāk materiāla — varbūt vien beigās prasītos ietūcīt vienu teikumu par režisori Gaļinu Poliščuku un nelielu rindkopu par 21. gadsimta nenoliedzamo tendenci — neatkarīgajiem projektu teātriem, kuru gaitas nereti nefiksē tradicionālie masu mediji. Kaut šie teātri bieži vien nav ilglaicīgs pasākums, tomēr tie kļūst par aizvien nozīmīgāku mūsdienu teātru procesa sastāvdaļu. Arī šoruden Spēlmaņu nakts balvu par Latvijas gada izrādi saņēma režisores Ingas Tropas iestudētais "Dvēseļu utenis".

Stella Pelše savā pētījumā drošu roku veido pārskatu par vizuālās mākslas ieguldījumu pasaules kultūrā. Tajā ir atrasta vieta gan Hardijam Lediņam, gan Imantam Tilleram, gan arī Gustavam Klucim, kas, lai arī pasaules zvaigzne, sava sarkanuma dēļ vienubrīd Latvijā īsti nebija modē. Tomēr, tāpat kā jau citu pieminēto autoru rakstos, vēsturiskais gājiens no Voldemāra Matveja līdz Venēcijas biennālēm ir pārāk plašs pat monogrāfijai. Ir pilnīgi skaidrs, ka neviens pētnieks tajos visu pietiekamā apjomā pieminēt nekad nespēs. Vienīgā izeja ir ierobežot turpmākos pētījumus, sadalīt tos mazākos laika nogriežņos. Īpaši tagad, kad abos krājumos sniegta visai cienījama kopējā panorāma.

Secinājumi

Izdodot “Latviešus un Latviju”, kā arī to jauno versiju “Latviju un latviešus”, ir paveikts liels darbs, savā ziņā cenšoties aptvert neaptveramo. Var piekrist — jā, šajos izdevumos ir kļūdas, jā, tos var papildināt. Tomēr būtu lietderīgāk uzsvērt projekta nozīmi ilgtermiņā. Ir svarīgi, lai Latvijas Zinātņu akadēmija tam nepieliktu punktu, jo Latvija turpinās un, cerams, arī turpināsies vēl ilgi.

Ja pirmajos krājumos ir atdots gods vēsturei un klasiķiem, tagad ir pienācis laiks pievērsties periodam pēc neatkarības atgūšanas, atvēlot tam pietiekami daudz vietas un pētnieciskus resursus. Mēs dzīvojam interesantā laikā, kura iezīme ir tā, ka neakadēmiskā un bieži vien neobjektīvā, politiski angažētā līmenī jau ir radīta kaudze dažādi interpretējamu izdevumu, kuru nosaukumi izmanto Latvijas un tās vēstures jēdzienus. Nepieciešams spert nākamo soli un darīt to jaunā kvalitātē, pievērsties mūsdienu Latvijai un latviešiem akadēmiskā līmenī, lai uzzinātu, ka ne viss ir slikti un ne visi zog. Valstij ir pietiekami daudz sasniegumu sportā, kultūrā, zinātnē. Kādam tie ir jāfiksē, kas mūsdienās izrādās vislielākā problēma, jo daudzas lietas, kas vēl nesen likās neordināras, piemēram, latviešu talantu darbošanās kaut kur ārzemēs, mūsdienu globālajā pasaulē šķiet ikdienišķas. Tomēr tā nav nekāda ikdiena, ja domājam par latviešiem un viņu ceļu 21. gadsimtā, bet gan pamats enciklopēdiskai rakstu sērijai, kas uz “Latvijas un latviešu” bāzes būtu diezgan likumsakarīga.

Arno Jundze